

Informacija o unapređenju institucionalnog okvira za održivi razvoj

1. ISTORIJAT NACIONALNOG SAVJETA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Nacionalni savjet za održivi razvoj (NSzOR), osnovan je 2002. godine uoči Svjetskog Samita o održivom razvoju u Johaneshburgu kao **savjetodavno tijelo Vlade Crne Gore** u pogledu sprovođenja politike održivog razvoja.

Nacionalnim savjetom je predsjedavao Predsjednik Vlade Crne Gore, a činili su ga predstavnici svih zainteresovanih strana (relevantnih ministarstava, stručnih institucija, akademske i biznis zajednice, sindikalne i nevladine organizacije, nezavisne ekspertize). Cilj uspostavljanja Nacionalnog savjeta je bio da se obezbijede **stručne smjernice za izradu i sprovođenje javnih politika i razvojnih projekata zasnovanih na principima održivog razvoja**, a u kontekstu sprovođenja ideje ekološke države u praksi.

U 2005. godini, u okviru Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore, osnovana je Kancelarija za održivi razvoj, kao **Sekretarijat Nacionalnog savjeta za održivi razvoj**, koja je od 2011. godine integrisana u tada novoformirano Ministarstvo održivog razvoja i turizma (sadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma) kao Odjeljenje za podršku radu Nacionalnom savjetu.

Nacionalni savjet je u okviru stručnih radnih grupa, a potom i na plenarnim sjednicama, razmatrao važne strateške, planske i implementacione akte, kao i rezultate relevantnih projekata, a Sekretarijat Nacionalnog savjeta je nakon održanih sjednica dostavljao Vladi na razmatranje i usvajanje informacije sa zaključcima. Nakon usvajanja informacije od strane Vlade, zaključci su upućivani relevantnim resorima, a Sekretarijat Nacionalnog savjeta je pratio njihovu realizaciju i izvještavao o tome Nacionalni savjet.

Savjet je u periodu između 2006. do 2015. godine prošao nekoliko reformi od kojih se izdvaja reforma iz 2008. godine kada je, između ostaloga, smanjen broj članova Nacionalnog savjeta i omogućeno formiranje stručnih radnih grupa, **dok je reformom iz 2013. godine donijeta odluka da Nacionalnim savjetom predsjedava Predsjednik Crne Gore, čime je usložen rad Nacionalnog savjeta**. Naime, iako je ideja bila davanje na važnosti ovom tijelu, došlo je do usporavanja izvođenja procedura, imajući u vidu da funkcija Predsjednika po Ustavu ne nalaže da ima detaljan uvid u rad izvršne vlasti, kao što to ima Predsjednik Vlade, a samim tim ni kontrolu nad sprovođenjem zaključaka i preporuka.

2. SASTAV I MANDAT NACIONALNOG SAVJETA ZA ODRŽIVI RAZVOJ SHODNO ODLUCI O OBRAZOVANJU OD 2013-2015. GODINE

U skladu s Odlukom o obrazovanju Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem („Sl. list CG“ br. 49/13, 39/15 i 66/15) Nacionalni savjet čine Predsjednik i 26 članova.

Predsjednik Nacionalnog savjeta je Predsjednik Crne Gore. Članove Nacionalnog savjeta imenuje Vlada. Članovi Nacionalnog savjeta su:

- 1) ministar održivog razvoja i turizma;
- 2) ministar ekonomije;
- 3) ministar rada i socijalnog staranja;
- 4) ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- 5) ministar saobraćaja i pomorstva;
- 6) ministar kulture;
- 7) dva predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma;
- 8) jedan predstavnik Ministarstva finansija;
- 9) direktor Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju;
- 10) direktor Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom;
- 11) tri predsjednika jedinica lokalne samouprave;
- 12) tri predstavnika registrovanog udruženja poslodavaca u Crnoj Gori;
- 13) jedan predstavnik sindikalnih organizacija;
- 13a) jedan predstavnik licenciranih univerziteta u Crnoj Gori;
- 14) jedan predstavnik stranih investitora u obalnom području;
- 15) jedan predstavnik bankarskog sektora;
- 16) dva predstavnika nevladinih organizacija (za održivi razvoj, integralno upravljanje obalnim područjem i za klimatske promjene);
- 17) tri nezavisna eksperta (za održivi razvoj, integralno upravljanje obalnim područjem i za klimatske promjene).

Zadaci Nacionalnog savjeta su:

1. davanje preporuka i mišljenja Vladi u sprovođenju politike održivog razvoja, klimatskih promjena i integralnog upravljanja obalnim područjem;
2. usklađivanje sektorskih politika sa principima, ciljevima i mjerama politike održivog razvoja, klimatskih promjena i integralnog upravljanja obalnim područjem u cilju prevazilaženja problema neusklađenog sektorskog planiranja;
3. iniciranje izmjena i dopuna postojećih propisa i donošenja novih propisa od značaja za usklađivanje društveno-ekonomskog razvoja i očuvanje prirodnih resursa sa politikama održivog razvoja, integralnog upravljanja obalnim područjem i potrebama adaptacije i mitigacije na klimatske promjene, uzimajući u obzir relevantne standarde i zahtjeve Evropske unije i Ujedinjenih nacija;
4. davanje konkretnih smjernica od značaja za usklađivanje razvoja Crne Gore sa principima, ciljevima i mjerama koje su utvrđene Nacionalnom strategijom održivog razvoja, Nacionalnom strategijom integralnog upravljanja obalnim područjem i strateškim dokumentima u oblasti klimatskih promjena, naročito smjernica koje se odnose na:
 - iniciranje međusobnog usklađivanja ekonomskih aktivnosti na nivou djelovanja pojedinih resora u skladu sa kriterijumima održivosti;

- iniciranje usklađivanja razvoja ključnih sektora ekonomskog razvoja i planiranja namjene prostora, odnosno realizacije razvojnih planova i programa u skladu sa ciljevima održivog razvoja, prihvatnim kapacitetom i ranjivošću sredine;
- razmatranja izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore, Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore i strateških dokumenata u oblasti klimatskih promjena i davanje preporuka za unaprjeđenje njihovog sprovođenja u skladu sa utvrđenim napretkom, uključujući procese revizije ovih strateških dokumenata;
- donošenje godišnjeg programa rada koji sadrži predlog prioriternih akcija u okviru sprovođenja Nacionalne strategije održivog razvoja, Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem i strateških dokumenata u oblasti klimatskih promjena.

U skladu sa članom 4 i 12 Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta, nekadašnje Odjeljenje za održivi razvoj i integralno upravljanje obalnim područjem, kasnije Direkcija za mediteranske poslove u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, a **sada Odjeljenje za održivi razvoj** u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma obavlja ulogu **Sekretarijata Nacionalnog savjeta**.

U okviru postojećeg institucionalnog okvira Nacionalnog savjeta funkcionišu i **četiri radne grupe** za: 1) sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja, 2) održivo upravljanje resursima, 3) mitigaciju i adaptaciju na klimatske promjene i 4) integralno upravljanje obalnim područjem, kao stručna radna tijela Nacionalnog savjeta. Čine ih predstavnici organa državne uprave, lokalne samouprave i nezavisni eksperti. Ključni zadaci radnih grupa su da daju mišljenja i preporuke s aspekta unaprjeđenja materijala koji se dostavljaju Nacionalnom savjetu.

Shodno članu 5 Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta članovi/ice imenuju se na period od tri godine sa izuzetkom predstavnika/ica: lokalne samouprave, sindikalnih organizacija, univerziteta, stranih investitora i bankarskog sektora, koji se imenuju na godišnjem nivou na rotirajućoj osnovi. Shodno Rješenju o imenovanju Nacionalnog savjeta (br. 08-522/3 od 10. marta 2016. godine), mandat ovog saziva Nacionalnog savjeta je istekao. Dodatno, neophodno je uzeti u obzir i novu Uredbu o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“ br. 118/20 i 121/20) kao i obaveze koje Crna Gora ima u međunarodnom i nacionalnom kontekstu.

3. UNAPREĐENJE INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Kako bi se omogućilo adekvatno sprovođenje politike održivog razvoja neophodno je unaprijediti sistem upravljanja za održivi razvoj, prvenstveno kroz reformu Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, kao i jačanjem kapaciteta jedinice za sprovođenje politike održivog razvoja odnosno Sekretarijata Nacionalnog savjeta.

Imajući u vidu prethodnu praksu funkcionisanja Kancelarije za održivi razvoj pri Generalnom sekretarijatu Vlade (2005-2011. godina), a posebno potencijal Nacionalnog savjeta da predstavlja svojevrsni kontrolni mehanizam za sprovođenje javnih politika i razvojnih projekata u skladu sa principima održivog razvoja, neophodno je reformisati postojeći institucionalni okvir za održivi razvoj. Pozicioniranjem Sekretarijata Savjeta (sadašnjeg Odjeljenja za održivi razvoj u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma) u

okviru Kabineta Predsjednika Vlade (ili Generalnom sekretarijatu Vlade) i imenovanjem Predsjednika Vlade za predsjednika Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, obezbijedilo bi se horizontalno pozicioniranje Nacionalnog savjeta u odnosu na resore zadužene za sprovođenje sektorskih politika i obezbijedila snažna politička podrška neophodna za sprovođenje sistemskih promjena u skladu sa ustavnim opredjeljenjem Crne Gore ekološke države.

U skladu sa praksom država članica Evropske unije reforma Nacionalnog savjeta bi trebala dodatno da uključi i sljedeće:

- unapređenje radnih procesa i jasnije definisanje uloga, prava i obaveza zainteresovanih strana i samog Nacionalnog savjeta, kako bi se unaprijedila koordinacija u kontekstu održivog razvoja. S tim u vezi potrebno je razmotriti i dopuniti zadatke Nacionalnog savjeta, posebno uzimajući u obzir različite zadatke koje drugi aktivni savjeti u Evropi obavljaju. Od posebne važnosti je uključivanje zadataka koji jačaju koherentnost politika i integrišu održivi razvoj u sektorske politike i ističu odgovornost sektora u sprovođenju politike održivog razvoja. Na ovaj način se postiže bolja međusektorska koordinacija, a fokus se stavlja na ispunjavanje strateških ciljeva sektorskih politika;
- preispitivanje i uključivanje svih zainteresovanih strana (npr. iz politike, poslovnog sektora, nevladinih organizacija, naučnih i istraživačkih institucija, lokalnog i nacionalnog nivoa, mladih ljudi, međunarodnih organizacija itd.) kako bi se na njihovom znanju, sugestijama, idejama i sl. izgradila društvena partnerstva za implementaciju politike održivog razvoja;
- unapređenje komunikacione strategije održivog razvoja, na način da se dodatno angažuje i informiše javnost, kao i podstakne šira rasprava o pitanjima vezanim za održivi razvoj.

Iz gore navedenog je jasno da je neophodno, radi postizanja održivog razvoja u Crnoj Gori, osigurati Nacionalnom savjetu značajniju ulogu primjenom mehanizama vertikalne i horizontalne institucionalne koordinacije, naročito u okviru funkcionisanja njegovih stručnih tijela, čime bi se omogućilo da Nacionalni savjet efikasnije doprinese:

- ublažavanju ili prevazilaženju problema uzrokovanih činjenicom da razučenu institucionalnu organizaciju, usložnjenu fragmentiranim i nedovoljno izdiferenciranim nadležnostima između pojedinih sektora, odnosno institucija, ne prate odgovarajuće strukture i mehanizmi koordinacije i integracije od značaja za sprovođenje politike održivog razvoja;
- primjeni mehanizama institucionalne koordinacije i nesmetan protok informacija u procesu kreiranja javnih politika i utvrđivanja smjernica za predlaganje pravnih akata od značaja za održivi razvoj društva;
- funkcionalnoj međusektorskoj horizontalnoj koordinaciji na nacionalnom nivou između resora u Vladi;
- funkcionalnoj međusektorskoj horizontalnoj koordinaciji između lokalnih samouprava i vertikalnu koordinaciju između nacionalnog nivoa uprave i lokalnih samouprava;
- sprovođenju multidisciplinarnog pristupa u izradi planova, programa i javnih politika.
- praćenje postizanja ispunjenja mjera definisanih krovnim strateškim dokumentom Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine;
- unapređenje koordinacije finansiranja i finansiranja za održivi razvoj u skladu sa Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine.

Imajući u vidu aktuelnu situaciju, na ovaj način bi se dodatno promovisala posvećenost Vlade Crne Gore politici održivog razvoja, posebno u kontekstu predstojećeg obilježavanja 30 godina od donošenja Deklaracije o proglašenju Crne Gore ekološkom državom. Takođe, na ovaj način bi se ostvario puni doprinos realizaciji kako obaveza koje Crna Gora ima u međunarodnom kontekstu, obaveza koje proizilaze kako iz UN Agende održivog razvoja do 2030. godine, tako i obaveza koje Crna Gora ima u okviru pregovaračkog procesa sa Evropskom unijom, posebno u okviru poglavlja 27 – Životna sredina. Dodatno, **navedeni model reforme Nacionalnog savjeta je Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine prepoznat kao optimalni.**

4. ZAKLJUČCI ZA VLADU

Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ 2021. godine razmotrila *Informaciju o unapređenju institucionalnog okvira za održivi razvoj* i donijela sljedeće zaključke:

1. *Zadužuje se Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma da u najkraćem roku pripremi predlog Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za održivi razvoj u skladu sa Informacijom o unapređenju institucionalnog okvira za održivi razvoj.*
2. *Zadužuju se Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma i Generalni sekretarijat Vlade da obezbijede pravne i tehničke uslove za pružimanje Odjeljenja za održivi razvoj s ciljem uspostavljanja Kancelarije za održivi razvoj pri Kabinetu predsjednika Vlade (ili Generalnom sekretarijatu Vlade).*